

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudelliset ja strategiset toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Tarkastuslautakunta pitää henkilöstön saatavuusongelmaa edelleen merkittävänä riskinä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntalaisiin kohdistuvia hyvinvointisatsauksia jatketaan ja suosittaa HYTE- toiminnan yhteenvetoraportointia myös toimintakertomuksessa.

Tarkastuslautakunta keskusteli koulukiusaamisen torjunnan tavoitteista ja esittää, että koulukiusaamisen suhteen tulisi olla nollatoleranssi. Täydelliseen kiusaamattomuuteen ei todennäköisesti koskaan päästä, joten epäonnistumista ei tulisi mitata pelkästään tämän tavoitteen saavuttamatta jättämisen perusteella. Sen sijaan voitaisiin asettaa tavoitteeksi esimerkiksi 'x %:n lasku' vuosittain. Näin ei tarvitsisi keskittyä yksinomaan 0 %:iin, mutta suunta olisi kuitenkin jatkuvasti parempi.

Tällä tavoin voitaisiin luoda toiminnalle mittaristo – vaikka kaikkeen ei luonnollisestikaan voida vaikuttaa omalla toiminnalla.

Väestöennusteen mukaan syntyvyys ja lasten määrä tulee laskemaan merkittävästi. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että palveluverkkosuunnittelun valmisteluvaiheessa ennakkoarvioinnin arviointi, joka sisältää mm. palvelutarvearvion, tilatehokkuuden, käyttöasteen sekä talouden kantokyvyn laskelmat. Tarkastuslautakunta näkee yhtenä merkittävänä taloudellisena riskinä toimitilojen vajaakäytön ja käyttämättömän tilan lisääntymisen.

Vastine:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota henkilöstön saatavuusongelmaan palvelualueella. Varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien valtakunnalliset koulutusmäärät eivät riitä kattamaan henkilöstötarpeita jatkossakaan. Mäntsälän varhaiskasvatuksessa on lähdetty tukemaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kouluttautumista varhaiskasvatuksen sosionomiksi tai opettajaksi lisäämällä palkallisten koulutuspäivien ja harjoittelupäivien määrää. Lisäksi varhaiskasvatuspalvelut ovat tehneet Laurean kanssa sopimuksen Jotpa-rahoituksella mahdollistettavaan koulutukseen, jossa lastenhoitajat opiskelevat työnohella varhaiskasvatuksen sosionomeiksi. Haasteena on yltää vuoden 2030 henkilöstön rakennemuutokseen, kun tälläkin hetkellä opettajia on liian vähän.

Opetuspalveluissa haasteena on ollut ja on tulevaisuudessa riittävän määrän kelpoisten erityisopettajien saaminen vakinaiseen virkaan. Erityisesti tämä koskee erityisluokanopettajan kelpoisuuden omaavia. Oppimisen tuen lakiuudistuksen myötä erityisluokanopettajia tarvittaneen suhteessa hieman suurempi määrä kuin aiemmin. Mäntsälässä yksittäisiä luokanopettajia on pätevätyt työnsä ohessa erityisopettajaksi. Tämä ei kuitenkaan riitä kattamaan koko tarvetta. Haasteena tilanteessa on se, että kyseessä on valtakunnan laajuinen haaste. Koulutuksen lisäksi täytyy varmistaa, että Mäntsälässä on hyvä työskennellä ja Mäntsälä on houkutteleva työpaikka.

Tarkastuslautakunta suosittaa panostamaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen jatkossakin. Suositus on tärkeä, ja nostaa esiin kaikkia kunnan palvelualueita koskevan tehtävän merkitystä. Tulevan strategian keskeisenä alaohjelmana laadittavalla hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmalla tulee olla selkeä yhteys myös vuotuisen talousarviovalmisteluun.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn koordinointi, suunnittelu ja raportointi tapahtuvat koko kuntaa koskevan hyvinvointisuunnitelman, vuotuisten hyvinvointiraporttien ja kerran valtuustokaudessa tehtävän laajan hyvinvointikertomuksen kautta. Laaja hyvinvointikertomus 2021–2024 hyväksyttiin valtuustossa 16.6.2025. Vuotuinen kaikkia kunnan palvelualueita, järjestöyhteistyötä ja hyvinvointialueen kanssa tehtävää yhdyspintatyötä käsittelevä hyvinvointiraportti valmistuu päätöksentekoon huhtikuun hyvinvointilautakuntaan ja edelleen viimeistään kesäkuun valtuustoon hyväksyttäväksi. Aikataulun aikaistaminen toimintakertomuksen kanssa samaksi voi olla haastavaa, sillä valtakunnalliset seurantaindikaattoritiedot päivittyvät järjestelmiin vasta ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Palvelualueiden toimintakertomuksissa on kuitenkin mahdollista huomioida keskeisimpien, tavoitteeksi asetettujen hyvinvointitavoitteiden edistymistä, vaikka hyvinvointikertomuksen yhteenvetoraportti ei olisikaan käytettävissä.

Opetuksessa on nollatoleranssi kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan. Vuoden 2024 aikana laadittiin toimenpideohjelma kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi ja ohjelman toimenpiteitä on otettu ja otetaan käyttöön 2025 vuoden aikana. Mäntsälässä on käytössä KiVa Koulu-ohjelma ja Someturva-ohjelma. KiVa-kyselyiden pohjalta saamme tietoa kiusaamistapausten määrästä ja puuttumisen vaikuttavuudesta. Someturva tarjoaa myös tietoa sosiaalisen median häirintä- ja kiusaamistapausten määrästä sekä tarjotun avun vaikuttavuudesta.

Kiusaamistapausten määrän väheneminen on keskeinen mittari kiusaamisen vastaisen toiminnan onnistumiselle. KiVa Koulu -ohjelma tarjoaa rakenteet ja työkalut kiusaamisen ehkäisyyn, puuttumiseen ja seurantaan. Ohjelman vaikuttavuutta mitataan muun muassa oppilaskyselyillä, joiden tulokset osoittavat, että aktiivinen ja laadukas käyttö vähentää kiusaamista.

Mäntsälän kouluissa toimii KiVa-tiimejä, järjestetään KiVa-oppitunteja ja kirjataan kiusaamistilanteet järjestelmällisesti. Lisäksi K-0-toiminta tarjoaa tukea pitkittyneisiin tapauksiin. Vaikka määrällinen väheneminen on selkeä mittari, sen rinnalle tarvitaan laadullisia arviointimenetelmiä, kuten kyselyt, huoltajien palaute ja koulun sisäiset käytännöt. Raportointikulttuuri ja koulun ilmapiiri vaikuttavat myös mittaustuloksiin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että kiusaamistapausten määrän väheneminen on tärkeä mittari, mutta sen rinnalla tarvitaan monipuolista arviointia toiminnan vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella on tehty viimeisen kahden vuoden aikana palveluverkkosuunnittelun pohjatyöskentelyä. Vuosina 2023 ja 2024 työtä ohjasi poliittinen ohjausryhmä, joka tuki viranhaltijoiden valmistelutyötä. Syksyllä 2024 tuotiin päätöksentekoon sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilankäytön toimenpideohjelma, jonka tarkoitus oli johtaa palvelualueella tarkempaan palveluverkkosuunnitteluun vapaa-aikapalveluiden ja koulujen tilatarpeiden ratkaisuihin. Tilankäytön toimenpideohjelmaa edelsi FCG:n tekemä strateginen tilaselvitys vuonna 2023. Toimenpideohjelman teon aikana sivistys- ja hyvinvointipalvelut tuottivat talousosaston, kuntatekniikan ja teknisen toimen kanssa työkalut palveluverkkosuunnitteluun: oppilasennustemalli, tilankäytön tehokkuuden tarkastelumalli, väestöennustemalli, rakennusten korjaustarpeiden tarkastelu, yksiköiden talouden yhtenäinen laskentatapa ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden talouden tarkastelumalli suhteessa palvelutarpeeseen ja tuloihin.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden toimenpideohjelman käsittelyssä kunnanhallitus päätti vuoden 2024 syksyllä, että tuli tarkastella tarvitaanko Myllymäen koulun tilatarpeiden ratkaisussa uudisrakentamista vai voidaanko se välttää. Tämän kysymyksen ratkaisu vaati koko kunnan keskustan kouluverkon tarkastelua, joka tehdään vuoden 2025 aikana.